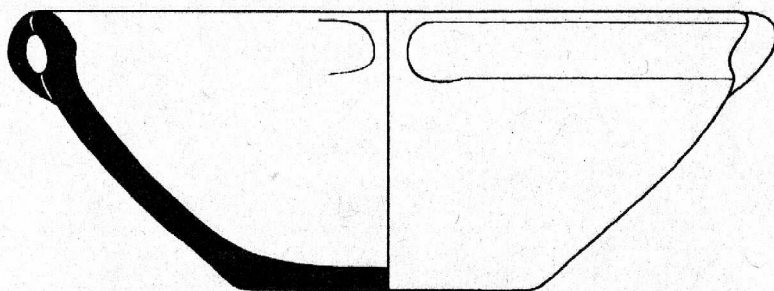

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

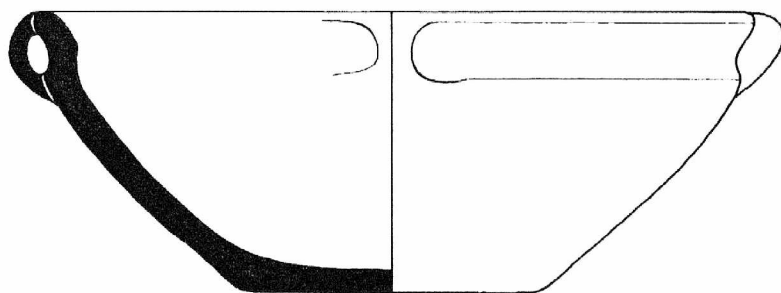
PŘEHLED VÝZKUMŮ 1992

BRNO 1996

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1992

BRNO 1996

OBSAH

1. Články a krátké studie

SVOBODA, J.: Gravettian and Epigravettian Chronologies in the Middle Danube Area	9
ŠEBELA, L. - DOČKALOVÁ, M.: Das Ur- und frühgeschichtliche Gräberfeld in Otnice (Bez. Vyškov) und einige Probleme des Spätneolithikums in Mähren.....	21

2. Zprávy o výzkumech a nálezech za rok 1992

2.1. Paleolit a mezolit

SVOBODA, J. - ŠKRDLA, P. : Excavations at Předmostí II in 1992 (district of Přerov).....	39
SVOBODA, J.: Archaický artefakt z Modletic (k.o. Marketa, okr. Jindřichův Hradec).....	40
SVOBODA, J.: Křemenná industrie z Kašence (k.o. Miroslav, okr. Znojmo).....	41
SVOBODA, J.: Nález paleolitu ze Zkamenělého zámku (Březina, k.o. Střemeníčko, okr. Olomouc)	41
ŠKRDLA, P.: Pekárna (k.ú. Mokrý, okr. Brno-venkov).....	42
ŠKRDLA, P. - PLCH, M.: Nález mladopaleolitického artefaktu u osady Na Mušlově (okr. Břeclav).....	43

2.2. Neolit a eneolit

KOŠTUŘÍK, P. - KAZDOVÁ, E.: Grabungssaison 1992 an der archäologischen Lokalität bei Těšetice-Kyjovice (Bez. Znojmo).....	45
JANÁK, V. - MÜLLER, K.: Sídliště kultury s lineární keramikou v Postřelmově - "U Františka" (okr. Šumperk).....	46
DOLEŽEL, J.: Ojedinělý nález neolitického sekeromlatu z Hlíny (okr. Brno-venkov).....	47
ŠMÍD, M.: Grabungsergebnisse auf der Siedlung der Trichterbecherkultur bei Laškov (Bez. Prostějov).....	47

2.3. Doba bronzová

PEŠKA, J. - KLANICOVÁ, E.: Věteřovské sídliště v Mikulově (okr. Břeclav)	49
SALAŠ, M.: Zjišťovací sondáž u Němčic (okr. Brno-venkov)	50
BRACHTL, Z.: Terénní výzkum u Dubicka (okr. Šumperk).....	50

2.4. Doba halštatská a laténská

VITULA, P.: Zjišťovací výzkum hradiska v Mokřém žlebu na katastru Moravského Krumlova (okr. Znojmo).....	53
VITULA, P.: Zjišťovací výzkum na hradisku u Budkovic (okr. Brno-venkov).....	55
DOLEŽEL, J.: Laténská keramika z Předklášteří (okr. Brno-venkov).....	56
ČIŽMÁŘ, M. - HORÁLKOVÁ, P.: Grabungsergebnisse des J.1992 im keltischen Oppidum Staré Hradisko (Gemeinde Malé Hradisko, Bez. Prostějov)	56

2.5. Doba římská a stěhování národů

ŠEDO, O.: Narušené objekty na sídlišti ve Vážanech nad Litavou (okr. Vyškov)	59
PEŠKA, J. - KLANICOVÁ, E.: Ein römerzeitliches Objekt bei Velké Némčice (Bez. Břeclav).....	59

2.6. Raný středověk

DOSTÁL, B. - VIGNATIOVÁ, J.: Břeclav - Pohansko 1992 (okr. Břeclav)	61
POLÁČEK, L.: Mikulčice - Valy 1992 (okr. Hodonín).....	62

2.7. Vrcholný středověk až novověk

HIMMELOVÁ, Z. - PROCHÁZKA, R. - ZATLOUKAL, R.: Rettungsgrabungen in Brno 1992 (Bez. Brno-město).....	67
DOLEŽEL, J.: Záchrané výzkumy ve středověkém jádře Doubravníku (okr. Žďár nad Sázavou)	68
PROCHÁZKA, R.: Sledování plynofikace Telče (okr. Jihlava) v r.1992	72
HIMMELOVÁ, Z.: Rettungsgrabung in Třebíč (Bez. Třebíč)	73
ZATLOUKAL, R.: Rettungsgrabung in Dominikanerkloster in Jihlava (Bez. Jihlava)	73
UNGER, J. - PROCHÁZKA, R.: Fortsetzung der archäologischen Grabungen in der Kathedrale St. Peter und Paul in Brno (Bez. Brno-město).....	74
KLANICOVÁ, E. - PEŠKA, J.: Archeologický výzkum na náměstí T.G.Masaryka v Břeclavi (okr. Břeclav).....	74
PROCHÁZKA, R.: Povrchový sběr na předradí hradu Šimberka, k.ú. Olbramkostel (okr. Znojmo)	75
DOLEŽEL, J.: Vrcholně středověké fortifikace nad údolím křtinského potoka k.ú. Babice nad Svitavou (okr. Brno-venkov).....	76
DOLEŽEL, J.: Záchraná akce na "Hradisku" v Černvíru (okr. Žďár nad Sázavou).....	77
DOLEŽEL, J.: Středověké osídlení výšiny "Kozí brada", k.ú.Předklášteří (okr. Brno-venkov).....	79
RYCHLÝ, M. - BRACHTL, Z.: Zjišťovací výzkum zříceniny hradu Pleče (o. Jindřichov, okr. Šumperk).....	80
BRACHTL, Z.: Záchraný výzkum na hradě Kaltenštejn (okr. Šumperk).....	80
BRACHTL, Z.: Další etapa zjišťovacího výzkumu v Javorníku-Vsi (okr. Šumperk)	81
DOLEŽEL, J.: Lokalizace a povrchový průzkum zaniklé středověké vsi Vznětín, k.ú. Hluboké u Kunštátu (okr. Blansko)	81
MALÍK, P. - PEŠKA, M.: Beitrag zur Lokalisation einer mittelalterlichen Ortswüstung bei der Gemeinde Jevišovka (Bez. Břeclav)	84
ZATLOUKAL, R.: Záchraný výzkum v Ostrovačicích (okr. Brno-venkov)	84

2.8. Různé

ŠTROF, A. - VITULA, P. - SALAŠ, M. - ČIŽMÁROVÁ, J. - KUNDERA, L.: Zjišťovací výzkum na hradisku Leskoun u Olbramovic (okr. Znojmo).....	85
STUHLÍK, S. - STUHLÍKOVÁ, J.: Fortsetzung der Grabungen in Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav).....	87

DOLEŽEL, J. - RŮŽIČKA, V.: Záchranný výzkum na pravěké a středověké sídlištní ploše v centru Kuřimi (okr. Brno-venkov).....	88
GEISLER, M.: Rettungsgrabung an der Transitgasleitungstrasse zwischen Mutěnice und Velké Němčice (Bez. Hodonín und Břeclav).....	90
BÁLEK, M. - UNGER, J. - ŠEDO, O.: Výzkum na polykulturní lokalitě v poloze Pod vinohrady v Přibicích (okr. Břeclav).....	91
BÁLEK, M.-KOŠTUŘÍK, P.: Rettungsgrabung zwischen den Gemeinden Prosiměrice und Kyjovice (Bez. Znojmo).....	92
PEŠKA, J. - KLANICOVÁ, E.: Další archeologické nálezy z areálu ŠZP v Lednici (okr. Břeclav)	92
PEŠKA, J. - KLANICOVÁ, E.: Nové zjištění na Malých Domaninách u Šitbořic (okr. Břeclav).....	93
KOVÁRNÍK, J.: Nové archeologické lokality na Znojemsku a Břeclavsku v r. 1992	94
GEISLER, M.: Povrchový průzkum plánovaného úseku trasy dálnice D 35 Přáslavice - Lipník nad Bečvou (okr. Olomouc, Přerov).....	99
JANÁL, J.: Nové archeologické nálezy z okolí Břeclavi (okr. Břeclav)	100

2.9. Speciální metody

BÁLEK, M.: Výsledky leteckého snímkování na Moravě v roce 1992.....	103
KOVÁRNÍK, J. - MINAŘÍK, M.: Systematická letecká archeologická prospekce na Jižní Moravě	105
VÍCHA, F.: Identifikace tvrže Lednice na Moravě (okr. Břeclav) na základě plánového a ikonografického průzkumu	110
CULEK, I.: Využití jednosnímkové fotogrammetrie na základě neměřických snímků pro dokumentaci archeologických nálezů	112

Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1992

a) Rejstřík lokalit.....	117
b) Rejstřík kultur	120

2. ZPRÁVY O VÝZKUMECH A NÁLEZECH ZA ROK 1992

2.1. PALEOLIT A MEZOLIT

EXCAVATIONS AT PŘEDMOSTÍ II IN 1992 (district of Přeřov)

JIRÍ SVOBODA, Archeologický ústav AV ČR Brno

PETR ŠKRDLA, Archeologický ústav AV ČR Brno

As part of recent project aimed at complex analysis of Gravettian (Pavlovian) sites, their stratigraphies and contexts, new fieldwork was undertaken on several spots at Předmostí. First, cleaning a 13,5 m long section at the NE edge of the Hradisko elevation (site II), in places of the Middle Paleolithic settlement first noted by K. ŽEBERA (PV 1989, PV 1991, SVOBODA 1991). In 1992, a larger trench 10 m long, 5 m wide, and 4-5 m deep was made at the same place. Finally, a comparative trench was made below the cemetery (site I). The excavation was sponsored by a grant from the L.S.B.Leakey Foundation.

Stratigraphy

In all sections, three cycles may be separated on basis of new biostratigraphic evaluation. The pollen analysis is carried out by H. SVOBODOVÁ, the charcoal analysis by E. OPRAVIL, and the malacozoological analysis by V. LOŽEK (SVOBODA - LOŽEK - SVOBODOVÁ - ŠKRDLA 1994). Samples for thermoluminescence dating were taken by M. FRECHEN.

The lower cycle (Rissian). This deposit is formed by loess with lenses of sand. No Paleolithic occupation was recorded.

The middle cycle (Eemian). This deposit is altered by removals of sediments downslope. At the base, there is a stripped solifluction layer, from which frost wedges penetrate into the subsoil. Following is reddish brown soil relict. In the NE part of Hradisko, two larger and several smaller lenses of dark humous soil sediment appeared in the upper part or above this deposit, separated from it by redeposited loess and loam. Layers of limestone blocks, originating from the Hradisko rock, are located at approximatively the same levels as the dark lenses. The Middle Paleolithic artifacts appeared scattered in the reddish brown soil relict (the lower level) and concentrated in one of the dark lenses (the upper level). Few isolated artifacts lied in the other lenses. Interglacial age was continued by TL - dating (more than 90 ka).

The upper cycle (Würmian). An important stratigraphic hiatus separates the two cycles. The upper sequence is build by loess interstratified by redeposited sediments, and by the Gravettian cultural layer. The uppermost parts of the sections include one or more gley horizons (cemetery area) and thick pure loess. The Gravettian layer was dated by C 14 to 25.040 ± 320 B. P. (O x A - 5971).

Spatial Distribution of the Finds

All archaeological objects in the main trench of 1992 were recorded using WILD-T 1000 machine by I. CULEK, and computerized. At Hradisko, the Gravettian artifacts and bones were localized in redeposited loessic sediment, up to 1 m thick. The distribution was relatively scarce, and follows directions of the slope movements.

The Middle Paleolithic complex corresponds to the underlying soil sediments. During 1989-1991 we have separated all objects in three horizontal levels according to the altitudes. Opening a larger area in 1992 helped to understand the stratigraphy more precisely. Vertical distribution of objects was depicted in four parallel sections, in intervals of 1 m (see illustrations in SVOBODA et al. in press). It appears that the horizons slope slowly towards the Hradisko rock. Downslope, the dark loam reaches maximal thickness of 0,3 m, and the reddish brown loam of 0,6 m. With respect to unusual thickness of the lower layer, we have originally separated it in two horizons (9, 9a). Later

refittings clearly showed that pieces from various positions in this layer fit together, while none fits with objects from the dark lenses above. Thus, the vertical localisation of artifacts in two layers corresponds to character of the sediment.

Planigraphically, most objects in the upper layer are limited by boundaries of one of the humous lenses (about 4,5 x 4,5m), while objects in the lower layer have larger dispersion (7 x 7 m). Artifact density in the lense is higher and shows a more homogenous pattern.

Spatial distributions were followed separately for the various raw materials and main tool types, but showed no specific patterning. Bones, mostly small undeterminable fragments, and charcoal were concentrated in the dark lense.

Artifacts

Two smaller samples of Gravettian artifacts were obtained in the cemetery and Hradisko excavations.

The Middle Paleolithic reveals a fairly typical assemblage, comparable to other small-dimensional industries from Interglacial sites in central Europe.

Pebbles for lithic production were collected most probably in gravels of the Bečva river below the site (quartz, quartzite, silex, radiolarite, etc.). Dimensionally, more than a half of the artifacts range between 1-3 cm in length and width. The second group form artifacts between 3-6 cm. Artifacts larger than 6 cm, mostly pebbles and choppers, and fragments or chips smaller than 1 cm emerge exceptionally.

Several reduction techniques are observed at Předmostí. First, simple reduction of a pebble, beginning with cortical flakes, over partly cortical and non-cortical flakes, and ending with flat core residuals (one- or multidirectional). The second approach recalls the Levallois technique: reduction of small prepared cores of flat shape. Prepared striking platforms, however, are very rare. While the first technique dominates in quartz, the later is more frequently applied in quartzite.

The techniques of retouching are variable as well. Edges with notches and denticulates are more frequent than continuously retouched edges (side-scrapers). More rarely, the whole surface is being covered by the flat retouche, unifacially or bifacially. The most typical artifact of this kind is a fragment of fine flint leaf-point, earliest in Moravia. Among the other tool-types, there are splintered pieces, some endscrapers and few burins. A typical association, appearing repeatedly in the lower layer, are the sidescrapers combined with splintered edges.

References

SVOBODA, J.

-1991: Das Mittelpaläolithikum von Předmostí in Mähren. Ausgrabungen 1989-1991. *Archaeologia Austriaca* 75, 1-10.

SVOBODA, J. - LOŽEK, V. - SVOBODOVÁ, H. - ŠKRDLA, P.

-1994: Předmostí after 110 years. *Journal of Field Archaeology* 21, 457-472.

ARCHAICKÝ ARTEFAKT Z MODLETIC (k.o. Marketa, okr. Jindřichův Hradec)

JIŘÍ SVOBODA, Archeologický ústav AV ČR Brno
(Tab. 2:1)

Lokalita leží na vyvýšenině 0,5 km szs. od Modletic při pravém břehu Moravské Dyje, nad jejím bezejmenným přítokem. Spolu s P. BŘICHÁČKEM jsme zde našli artefakt vyrobený z křemenného bloku s eolizovanými hranami. Čelní strana je plošně opracována, zadní stranu tvoří původní povrch bloku s pouze osamocenými negativy úderů při okrajích. Typologicky se tedy jedná o jednostranný pěstní klín (uniface), který lze rámcově řadit do starého až středního paleolitu.

An archaic artifact from Modletice (Marketa, district of Jindřichův Hradec). Surface find of a quartz uniface of Lower or Middle Paleolithic age.

KŘEMENNÁ INDUSTRIE Z KAŠENCE (k.o. Miroslav, okr. Znojmo)

JIRÍ SVOBODA, Archeologický ústav AV ČR Brno
(Tab. 2:2-3, 6)

Asi 1 km jv. od obce Kašenec je na mírné vyvýšenině v obdělávané ploše patrna oválná, asi 300 m dlouhá kumulace valounů. Z nich byla v průběhu opakovaných sběrů vytříděna kolekce 17 ks štípaného křemene s eolizovaným povrchem. Jednoznačné artefakty představují zejména úštěp se zřetelným bulbem a korovým bokem (tab. 2:3) a jádro (tab. 2:6). K tomu přistupuje 8 dalších kusů morfologicky odpovídajících úštěpům (tab. 2:2), 1 drasadlo, 4 valounová jádra, 1 chopper a 1 větší úlomek valounu. Jde o jednoduchou industrii plně závislou na surovinovém zdroji v místních štěrcích, kterou lze rámcově řadit do starého až středního paleolitu.

Quartz industry from Kašenec (Miroslav, district of Znojmo). Surface find of simple industry made of quartz pebbles (Lower-Middle Paleolithic).

NÁLEZ PALEOLITU ZE ZKAMENĚLÉHO ZÁMKU (Březina, k.o. Střemeničko, okr. Olomouc)

JIRÍ SVOBODA, Archeologický ústav AV ČR Brno
(Tab. 2:4-5)

Z jeskyně pod Zkamenělým zámkem uvádí J. SKUTIL (1941, 164) pleistocenní paleontologický materiál a z vyvážky před jeskyní dva pazourkové artefakty a otloukač.

Počátkem 90. let prováděl několik m nad vchodem do jeskyně pod skalní branou biostratigrafický výzkum I. HORÁČEK (Přírodovědecká fakulta KU). Sonda při skalní stěně, kde recentní humózní poloha chybí, zastihla nejprve vrstvu se sutí prostoupenou pěnitcem (starý holocén), v jejím podloží vrstvu se sutí a sprašovou výplní (pleistocén) a na bazi pleistocenní spraš. V prostřední z jmenovaných vrstev ležela čepel z bílé až namodrale patinovaného pazourku s šedobílou kůrou na boku (tab. 2:4).

Při této příležitosti doplňujeme mikrolitický trojúhelník (tab. 2:5) mezolitického stáří z nedaleké jeskyně Průchodnice (k.o. Ludmírov-Milkov, okr. Prostějov, srv. SVOBODA - LOŽEK 1993), publikované v PV 1989. Technickým nedopatřením (PV 1989, obr. 3:1) totiž není kresba mikrolitu reprodukována.

Literatura

SKUTIL, J.

-1941: Neue paläolithische Funde aus Mähren. Quartär 3, 161-168.

SVOBODA, J. - LOŽEK, V.

-1993: Nález mezolitu a sled malakofauny v Průchodnicích. Bulletin České geologické společnosti 1, 39-40.

Paleolithic find from the Zkamenělý zámek rock (Střemeničko, district of Olomouc). Find of a flint blade during biostratigraphic excavations, in a layer dating to the end of the Pleistocene.

PEKÁRNA (k.o. Mokrý, okr. Brno-venkov)

PETR ŠKRDLA, Archeologický ústav AV ČR

Systematický výzkum j. Pekárny započal již v minulém století a hlavní měrou se na něm podíleli M.KŘÍŽ (v letech 1885-86), K. ABSOLON - R. CZIŽEK (1925-30), a B. KLÍMA (1954, 1961-65). Uvnitř jeskyně práce probíhaly za nedostatečného osvětlení, následkem čehož byla řada artefaktů přehlédnuta a skončila na výsypkách. Přestože od posledních výzkumů uplynulo již 30 let, je dosud možno sbírat kamenné i kostěné artefakty v prostoru vyvážek před jeskyní. Zkouška plavením poskytla cca 20 artefaktů štípané industrie a cca 15 úlomků kostí v 50 litrech materiálu. Vyjímecně se najde i artefakt, který přesto, že pochází z druhotné polohy, stojí za zmínku.

Při exkurzi k jeskyni jsem mezi vápencovou sutí našel mousterké drasadlo vyrobené ze křídového spongolitového rohovce (obr. 5).

Předmagdalénské osídlení bylo zachyceno již M.KŘÍŽEM (ABSOLON - CZIŽEK 1926), další artefakty našli i K. ABSOLON - R. CZIŽEK (1926-30) a na plošině před jeskyní pouze ojedinělé kusy B.KLÍMA (1974). Středopaleolitická kolekce však není četná, proto další, i nestratifikované nálezy přispívají k poznání neandrtálského osídlení jeskyně.

Literatura

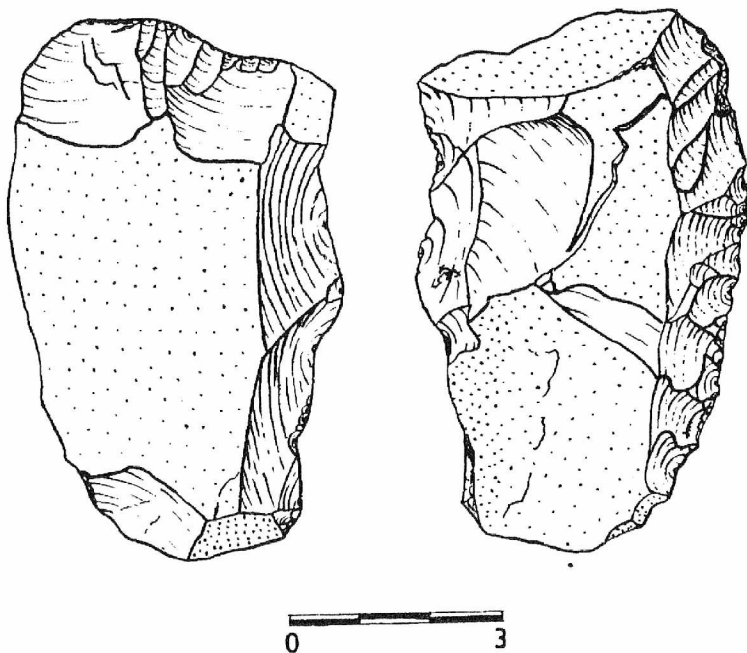
ABSOLON, K. - CZIŽEK, R.

1926-32: Paleolitický výzkum jeskyně Pekárny na Moravě, Čas. Mor. Zemského Muz. 24, 1-59; 25, 112-201; 26-27, 479-598.

KLÍMA, B.

1974: Archeologický výzkum plošiny před jeskyní Pekárnou, Studie AÚ ČSAV v Brně II/1. Praha.

Pekárna (Mokrý, district of Brno-venkov). Among the sediments removed from the Pekárna cave during early excavations, an important artifact was found: the Mousterian side-scraper made of spongolite.

Obr. 5. Pekárna, středopaleolitický artefakt.

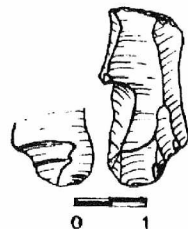
NÁLEZ MLADOPALEOLITICKÉHO ARTEFAKTU U OSADY NA MUŠLOVĚ (k.o. Mikulov, okr. Břeclav)

PETR ŠKRDLA, Archeologický ústav AV ČR Brno
MILAN PLCH, GMS Brno

Návrší Mušlov, jak již samotný název vypovídá, je známo jako lokalita schránek třetihorních plžů a mlžů a tedy jeden z možných zdrojů pro jihomoravské paleolitické stanice. Při průzkumu jejich druhové rozmanitosti byly nalezeny ulity druhů *Cardium*, *Turritella*, *Natica*, *Conus*, *Ancyla glandiformis*, *Linga columbela*, a zlomky velkých mušlí. Jak je patrné, druhové spektrum na paleolitických stanicích je poněkud odlišné (KLÍMA 1963), což však lze vysvětlit umělou selekcí a současným využitím více výchozů (KLÍMA 1963).

Přímo v areálu naleziště na vrcholu kopce byl nalezen ojedinělý artefakt štípané industrie. Jedná se o bíle patinovanou drobnou čepel (obr. 6) ze severského pazourku s náznakem příčné retuše. Na její bazi je patrné odštípnutí bulbové části.

Je zřejmé, že paleolitický lovec znal výchozy dekorativních předmětů v bezprostředním okolí sídlišť. Návrší Mušlov a jeho bezprostřední okolí mohlo být zdrojem suroviny pro výrobu přívěsků na nedalekých gravettských sídlištích na úpatí pavlovských kopců.

Obr. 6. Na Mušlově, mlado-paleolitický artefakt.

Literatura

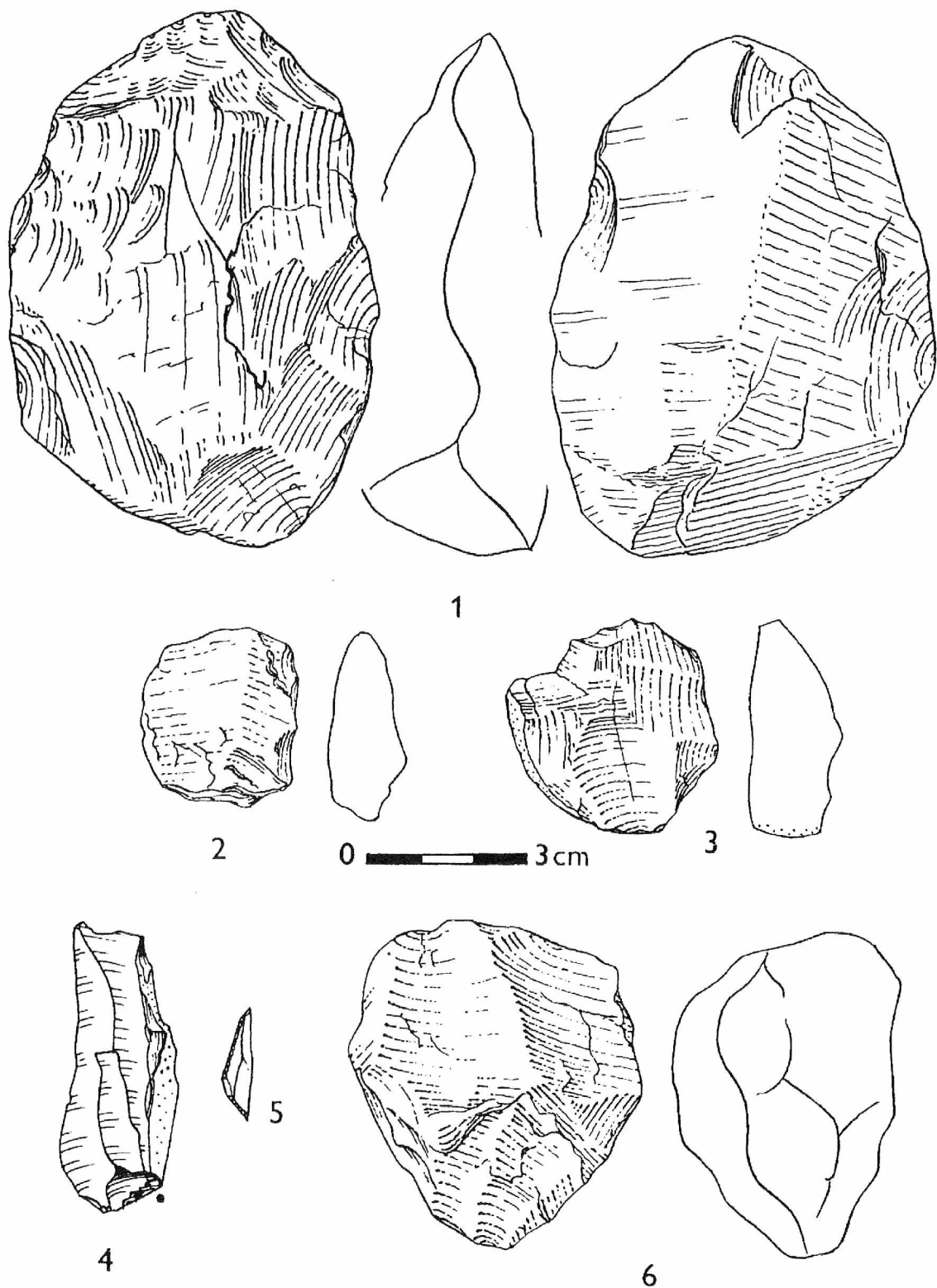
KLÍMA, B.

1963: Dolní Věstonice, výsledky výzkumu tábořiště lovců mamutů v letech 1947-1952. Praha.

Find of an Upper Paleolithic Artifact at the Mušlov Hill (Mikulov, distric of Břeclav). The vicinity of the Mušlov hill is a source of Tertiary shells. Species variability differs from that observed at the Paleolithic sites - this may be due to artificial selection.

In the area of the hill, a small truncated blade was found. This white patinated blade was made from northern flint.

The vicinity of the Mušlov hill may have been a source of shells for decorative purposes at the nearby Gravettian sites.

Tab. 2: 1 - Modletice (k.o. Marketa, okr. Jindřichův Hradec); 2, 3, 6 - Kašelec (k.o. Miroslav, okr. Znojmo); 4 - Zkamenělý zámek (k.o. Střemeničko, okr. Olomouc); 5 - Průchodnice (k.o. Ludmírov-Milkov, okr. Prostějov).

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1992

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno
Odpovědný redaktor:	Dr. Jaroslav Tejral
Redakce:	Dr. Lumír Poláček, Marie Cimflová
Překlady:	Dr. Hochmanová-Vávrová
Jazykové úpravy:	Dr. Wolfgang Ender
Kresby:	autoři příspěvků
Na titulním listě:	keramická mísa z Otnic
Tisk:	Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
Evidenční číslo:	ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis:	450 kusů

KNIHOVNA AV ČR

PD 4423

1992 (1996)

90758/17